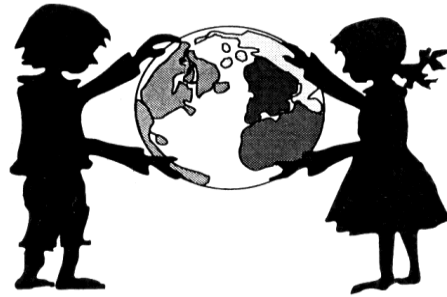

MONTESORI

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

o provedbi plana i programa za
pedagošku godinu 2015./2016.

DJEČJI VRTIĆ «MONTESORI»

10090 ZAGREB, ŠIPKOVICA 57

Dječji vrtić Montessori je u pedagoškoj godini 2015./2016. uz svoju osnovnu djelatnost Montessori programa odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi također provodio:

- programe za djecu s teškoćama u razvoju
- programe za darovitu djecu
- poticanje glazbom i njezinim elementima (glazbeno – scenski izraz)
- zdravstveno rekreativni program (bicikliranje, skijanje, plivanje i rolanje)
- program studentske prakse (vježbaonica Edukacijskog-rehabilitacijskog fakulteta)

1. USTROJSTVO RADA

U vrtić je bilo upisano 88-ero djece, od toga u jaslicama 10-ero djece u dvije kronološko odgojne skupine (1 do 3 godine), a u vrtiću 68-ero djece u četiri kronološki heterogene skupine sa 10-satnim Montessori programom (uključena su i djeca s teškoćama u razvoju).

U svakoj skupini su bila dva (2) odgojitelja, a u vrtićkim skupinama uz odgojitelje i stručni suradnik (logoped i defektolog).

Radno vrijeme vrtića bilo je od 7.00 do 17.00 sati.

2. MATERIJALNI UVJETI

Vrtić je djelovao u vlastitom prostoru. Uredili smo vanjski prostor vrtića.

Nabavili smo Montessori pribor i zamijenili dotrajali pribor.

Uz Montessori pribor obnovili smo i namještaj u skupinama, kupili garderobne ormariće i popločali veći dio vanjskog prostora antistresnim pločama za što bolju sigurnost djece.

Izvor prihoda bile su uplate roditelja i sredstva kojima Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport sufinancira vrtiće.

UVJETI: Podaci o objektu

a) Vrtić se nalazi na adresi Šipkovića 57. Vrtić je u prostoru ukupne korisne površine od 550 m². Objekt je opremljen dizalom i alarmnim sustavom zaštite. Vrtić je opremljen Montessori priborima za ostvarivanje programa te ostalim priborom.

b) Vanjski prostor ukupne je površine 400m². U sklopu vanjskog prostora nalazi se dječje igralište s njihaljka, toboganom i penjalica.

Unutrašnjost igrališta podijeljena je u tri cjeline kako bi sadržaji odgovarali kronološkoj dobi djece. Ispred ulaza u objekt nalazi se cvjetnjak koji su djeca zajedno s odgojiteljicama uređivala kao i jelka koju su za božićne i novogodišnje blagdane okitila nakitom koji su sami izrađivali.

Investicije u objekt:

Tijekom 2015./2016. pokrećene su sobe za boravak djece kao i garderobni prostor za dvije skupine. Zamijenjen je dotrajali namještaj u sobama za boravak djece, a u dvorištu su posađeni dodatni čempresi kako bi se zaštitilo igralište od vanjskih utjecaja.

Financijska sredstva za potrebe odgojno-obrazovnog rada:

Bazu financiranja činile su uplate roditelja i sredstva kojima vrtić sufinancira Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, kao i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Broj upisane i pristune djece na mjesečnoj bazi bio je promjeniv o čemu smo obavještavali Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport.

Podaci o radnicima:

3. RADNICI

- ravnatelj 1
- stručni suradnici 5
- odgojiteljice 13
- administratorica 1

- spremačica 3
- zdravstveni voditelj 1

Raspored radnika

R.br.	radno mjesto	ime i prezime	status
1	ravnatelj / logoped	Antun Tikvicki	neodređeno
2	administratorica	Irena Martinac	neodređeno
3	defektologinja	Erna Krpan	neodređeno
4	defektologinja	Valerija Majsec Vrbanić	neodređeno
5	defektologinja	Sandra Pukljak	određeno
6	logopedinja	Ivana Horvat	neodređeno
7	zdravstveni voditelj	Martina Penev	određeno
8	odgojiteljica	Jelena Medić	neodređeno
9	odgojiteljica	Anja Bešić	određeno
10	odgojiteljica	Livia Canić	neodređeno
11	odgojiteljica	Kristina Kiseljak	neodređeno
12	odgojiteljica	Paula Garić	neodređeno
13	odgojiteljica	Tajana Huskić	neodređeno
14	odgojiteljica	Lana Tepić	neodređeno
15	odgojiteljica	Sanja Mikša	neodređeno
16	odgojiteljica	Martina Dodig	neodređeno
17	odgojiteljica	Maja Hatala Bengez	neodređeno

18	odgojiteljica/str.suradnik	Valentina Udiković Mejaški	neodređeno
19	odgojiteljica	Valentina Jerković	neodređeno
20	odgojiteljica – stručno usavršavanje	Vedrana Jukić	određeno
21	spremačica	Suzana Pavlić	neodređeno
22	spremačica	Renata Kencek	određeno
23	spremačica	Jadranka Hidek	neodređeno

ORGANI UPRAVLJANJA:

UPRAVNO VIJEĆE – sjednice Upravnog vijeća održavale su se svaka tri mjeseca.

Na sjednicama se odlučivalo o svim pitanjima reguliranim Statutom vrtića i drugim zakonskim i podzakonskim poslovima. Kontakte u vezi sa sjednicama kao i zapisnike pisala je tajnica, a potpisivala nakon suglasnosti svih članova predsjednica Upravnog vijeća. Dnevni red utvrđivao se zajednički s v.d.ravnateljem.

Članovi upravnog vijeća bili su:

1. Daniel Šarić –predstavnik osnivača
2. Ana Lalić – predstavnik roditelja
3. Livia Canić – predstavnik odgojitelja -predsjednica Upravnog vijeća

Zaštita na radu:

Tijekom pedagoške godine stručnjaci zaštite na radu radili su na provođenju poslova zaštite na radu u sklopu čega su:

- radnici položili ispite zaštite od požara
- vodila se propisana evidencija zaštite na radu

- provedena je revizija procjene opasnosti

KURIKULUM:

Tijekom 2015./2016. odgojno-obrazovni proces svakodnevno je obogaćivan projektima pri čemu su djeca imala mogućnost upoznavanje s bližom i daljnjom okolinom. Posebno smo radili na promicanju dječjih prava kao i na inkluzivnom pristupu djeci s teškoćama u razvoju.

Igralište je postalo mjesto za različite ciljane aktivnosti, potičući dječje slobodno kretanje s ciljem razvoja motorike, okolomotorne koordinacije i prostorne orijentacije.

Jedna od prostorija u vrtiću opremljena je s glazbalima i u nju su djeca svakodnevno dolazila upoznavajući se s osnovama glazbe kao i glazbenim stvaralaštvom. Stvaranjem jednostavnih glazbeno-scenski igara poticala se kreativnost i samostalnost djece s ciljem sigurnosti u nastupu što će im biti od velike koristi pri polasku u školu.

Odgojitelji su svaki mjesec osmišljavali projekte prateći aktivno sudjelovanje djece prema Planu i programu za 2015/2016 te su prema spomenutim projektima osmišljavali i dopunjavali Montessori pribor i ostali didaktički pribor potreban za rad s djecom.

Cilj nam je bio osposobiti odgojitelje za samostalno provođenje istraživanja, da bi postupnim unapređivanjem vlastite odgojne prakse težili i ostvarivali podizanje ukupne kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Na taj način dobili smo odgovore na mnoga pitanja proizašla iz prakse poput:

- Što dijete može činiti, istraživati i učiti
- da li okruženje dovoljno poticajno
- da li je Montessori pribor primjeren skupini s obzirom na različitu kronološku dob

- da li imamo dovoljno povjerenja u dijete i prepoznamo li njegove stvarne mogućnosti (razradili smo ček liste za svako pojedino dijete u suglasju s odgojiteljicama rukovodeći se jedinim od temeljnih načela – promatranjem)
- na pitanje kako da dokumentiramo dječji razvoj odgovorili smo razradom skala procjena

Posebnu pozornost smo obratili pripremljenoj okolini, aktivnostima kojima se dijete bavi, cijelo vrijeme imajući u vidu da pratimo razvojni stupanj na kojem se pojedino dijete nalazi i razvojnu potrebu koja mu je u određenom vremenu dominantna (razdoblja posebne osjetljivosti). Osmislili smo novi pribor za poticanje osjetilnosti kako bi dijete brže i lakše sa svim osjetilima upoznalo svijet koji ga okružuju. Interni stručni aktivni provodili su se svaka dva mjeseca u svakoj skupini.

Montessori pedagogija je obilježena idejom: *Pomozi mi da to učinim sam*. Djeca su kroz niz vježbi, polazeći od konkretnog ka apstraktnom, pomoću posebno načinjenog pribora i pripremljenog okruženja uistinu učila sama.

PROCES PRILAGODBE, PRIHVAĆANJA BORAVKA U SKUPINI I POTICANJE RANOG RAZVOJA

U 2015./2016. bilo je upisano 88-ero djece. To je bilo razdoblje intenzivne prilagodbe svih uključenih u proces - djece, roditelja i odgajatelja. U tom razdoblju gradili smo međusobno povjerenje.

Kroz rujnu i listopad intenzivno smo pratili proces prilagodbe za novoupisanu djecu. Ponašanja za koja odgajatelji procjenjuju da upućuju na završenu adaptaciju su sljedeća: dijete ne plače prilikom odvajanja od roditelja, uključuje se u ponuđene aktivnosti, traži pomoć odgojitelja, prihvaća jelo, prihvaća presvlačenje, dovoljno je opušteno da zaspi, ne plače prilikom dnevnih izmjena aktivnosti. Veliku ulogu u procesu adaptaciju ima organizacija prostora koji je otvoren, roditelji borave u skupini koliko god je potrebno. Sve to usmjereno je na izgradnju povjerenja između odgajatelja i djece, te roditelja i odgajatelja.

Iako se činilo da su djeca tijekom prvog mjesec boravka samostalna u odabiru korištenja poticaja te da ih isti i privlače, određeni broj djece još uvijek se koristio Montessori priborom na poticaj odgojiteljica. Djeca su uživala u istraživanju, a odgojiteljica je bila ta koja se nakon početnog poticaja diskretno povlačila iz aktivnosti dok djeca sama ne bi nastavila istraživanje.

Primijetili smo dvije činjenice u interakciji djece s pripremljenom okolinom:

- Određeni broj djece u periodu adaptacije nije samoinicijativno uzimao montessori pribor, već su pretežno koristili pribor koji ih je podsjećao na dom (memory, puzzle, kocke).

Pripremljena okolina bila je osmišljena tako da djecu potiče na sva područja iz Montessori pedagogije koja uključuje vježbe:

- za poticanje samostalnosti
- za poticanje osjetilnost
- za govor i jezik
- za matematiku
- za kozmički odgoj
- za poticanje glazbom

1. VJEŽBE ZA POTICANJE SAMOSTALNOSTI

Odgojni cilj ovog pribora je poticanje samostalnosti i neovisnosti djeteta u svakodnevnom životu.

Kako dijete usvaja samostalnost?

- a) U djetetu djeluju nesvjesne snage upijajući um, razdoblja posebne osjetljivosti i bitne ljudske karakteristike, kao što je potreba za redom, orijentacija, komunikacija, aktivnost, ponavljanje, točnost i želja za samostalnim otkrivanjem svijeta.

b) Naša je zadaća pomoći djetetu u razvoju tako da uočimo njegove potrebe, a to ćemo najbolje učiniti promatrajući ga. Pri tom nam pomaže pripremljena okolina: osmišljeno okruženje koje uključuje pribor i namještaj primjeren dječjem uzrastu.

Ciljevi vježbi za poticanje samostalnosti:

- općenite predvježbe koordinacije i kontrole pokreta koje je Marija Montessori zamislila kao početni stadij
- briga za vlastitu osobu
- briga za okolinu (izvan i unutar kuće)
- naučiti oblike ponašanja u društvu i za društvo (Marija Montessori označava ih kao vježbe uljudbe)
- hodanje po crti i vježba tišine

Tijekom 2015./2016. osim klasičnih Montessori vježbi osmislili smo nove vježbe poštujući načela Montessori pedagogije te ih provodili koristeći se pripremljenom okolinom ali i vanjskim prostorom.

Djeca su stečenu spretnost koristila i u drugim aktivnostima koje su im bile potrebne da bi postala samostalna, jer kao što Maria Montessori kaže samostalan čovjek je slobodan čovjek. Pedagogija Marije Montessori nastala je iz neposrednog promatranja djeteta, stoga je jedno od najznačajnijih načela upravo načelo promatranja. Montessori je smatrala da se samo promatranjem može pristupiti kako pojedincu, tako i grupi. To promatranje ima za cilj što veću prilagodbu djetetu, uočavanje njegovih stvarnih potreba te pravovremeno prepoznavanje razdoblja posebne osjetljivosti u kojem se dijete nalazi.

Dvojaka je primjena ovog načela u praksi. Montessori odgojitelj neprestano tijekom dana promatra djecu i cijelu skupinu (svakodnevno promatranje). Ono što je na taj način uočeno odgojitelja potiče na ciljano promatranje pojedinog djeteta (pripremljeno promatranje).

Promatranje djeteta zahtijeva posebnu pripremu promatrača – odgojitelja. Promatrajući dijete, odgojitelj mora biti tih (izvana je pasivan, a iznutra vrlo aktivan), nenametljiv i miran. Promatrač samo promatra i diskretno vodi bilješke. Ne tumači što je vidio. To se čini kasnije. Tijekom promatranja nije dozvoljeno uzajamno raspravljanje o uočenom, jer bi to moglo ometati pozornost djeteta u aktivnostima. Uostalom, u istoj skupini istovremeno samo jedna osoba može promatrati.

Za uspješno pripremljeno promatranje valja imati na umu slijedeće:

- koga - unaprijed se određuje koga se želi promatrati (ime i prezime, te dob djeteta)
- što - određuje se što se želi promatrati (kretanje djeteta, spretnost ruku, urednost, rukovanje priborom, tempo rada, interakciju i komunikaciju među djecom, odnos prema djeci s teškoćama, odnos prema odraslima (roditelj, odgojitelj, učitelj...), kretanje, orijentaciju u prostoru i sl.
- kako – objektivno, precizno, strpljivo i dosljedno
- zašto – kako bi skupili dodatne podatke o djetetu i individualizirali pristup
- koliko – unaprijed se određuje koliko dugo se provodi promatranje (20 – 60 minuta)
- kada – u različito doba dana

Proučavajući djela Marije Montessori može se zaključiti da iz promatranja proizlaze njezine temeljne pedagoške i didaktičke postavke. Stoga smo razradili ček liste pribora i obrasce po kojima su odgojiteljice i stručni suradnici promatrali dijete koristeći se gore navedenim napomenama.

Ukoliko su roditelji željeli promatrati rad u Montessori skupini, pripremili smo upute kako bi to promatranje učinili uspješnijim.

RAZDOBLJE POSEBNE OSJETLJIVOSTI

Razdoblje posebne osjetljivosti za usavršavanje osjetila:

Ovo razdoblje započinje odmah po rođenju djeteta, da bi doseglo vrhunac od druge do četvrte godine života djeteta, te se smanjuje do šeste godine. Kad dijete navrši drugu života, javlja se želja za iskušavanjem različitih osjetilnih poticaja. Tada je prikladno ponuditi djetetu što više istraživačko-osjetilnih aktivnosti kako bi se osjetila što preciznije razvijala. Dijete mora svakodnevno imati mogućnost za uvježbavanje osjetila, a u tome mu upravo može pomoći Montessori pribor za poticanje osjetilnosti i senzomotoričke integracije. U razdoblje posebne osjetljivosti za usavršavanje osjetila dijete postupno usavršava osjetila sluha, dodira, mirisa, okusa i vida.

U ovom području smo također osmislili nove vježbe za poticanje osjetilnosti koje smo primjenjivali u 2015./2016. Također smo za ovo razdoblje razradili nove ček liste koje sadže i nove vježbe za svako dijete.

Razdoblje posebne osjetljivosti za razvoj govora i jezika:

Razdoblje posebne osjetljivosti za razvoj govora, u kojem dijete upija nesvjesnom aktivnošću i inteligencijom materinski jezik (upijajući sluhom izgovoreno, a vidom geste govornika), traje do šeste godine života djeteta.

Ovo se razdoblje javlja među prvima i traje najdulje te dijete postupno usvaja fonologiju, sintaksu i semantiku. Poznato je da razdoblje posebne osjetljivosti za govor počinje u trećem tromjesečju majčine trudnoće, u kojem se dijete već upoznaje s prozodijskim elementima govora majke. Istraživanja su pokazala da već novorođenčad daje prednost majčinom glasu. U prvim tjednima novorođenčad analizira zvukove, s obzirom na fizikalna svojstva, a paralelno s time počinje i faza vokalizacije. Druga faza vokalizacije utire put govornim sposobnostima. U slučaju da dojenče ne vokalizira, postoji velika mogućnost da se radi o poremećaju sluha. S četiri mjeseca dijete izgovara neodređene glasove – univerzalne glasove koje nalazimo u različitim okruženjima; a sa šest mjeseci ono počinje izgovarati određene glasove svog okruženja. S tri godine dijete izražava vlastite misli, a s četiri godine govor mu pomaže u organizaciji informacija. Prosječno razvijeno dijete s 18 mjeseci

izgovara 50 riječi, dok ih oko 100 razumije, dok se u dobi od 6 godina dijete služi s 3000 riječi, koje razumijeva i govori.

Da bi dijete ovladalo govorom, potreban mu je netko s kime će razgovarati, nešto o čemu će razgovarati, ali prije svega želja i potreba za razgovorom. Vježbe za poticanje samostalnosti pomažu djetetu ovladati pokretima fine i grube motorike, da se sigurno služi predmetima iz bliže okoline s ciljem osamostaljivanja, postizanja brige o sebi, brige za svoju okolinu te uljudno ophođenje. U tim aktivnostima dijete istovremeno uči imenovati predmete, pojave i radnje, ali i međuljudske odnose, ponašanja i običaje.

Tijekom dvadesetdvo godišnjeg rada s djecom, osmislili smo niz novih vježbi za ovo područje, evo nekoliko primjera:

- Kartice za imenovanje sa sličicama
- Puzzle i slova, Puzzle i riječi
- Glasovne igre, brojalice i zagonetke
- Pisanje slikopriče
- Crtanje, pisanje i uvez – moja slikovnica
- Čitanje knjižice za pojedino slovo
- Kartice za čitanje
- Traženje rime
- Jednina-množina s predmetima, karticama i riječima
- Vlak s vagonima – vrstama riječi

Razdoblje posebne osjetljivosti za društveno ponašanje

Do druge godine života djeteta razvija se voljno ponašanje i malo koje dijete u to vrijeme opaža vlastito ponašanje. Samokontrola se počinje javljati u trećoj godini i ona je ključni dio razvoja primjerenog društvenog ponašanja. Usvajajući pravila i

zahtjeve svijeta koji ga okružuju, dijete se počinje prilagođavati. Montessori je dala posebnu pozornost tom dijelu dječjeg odgoja. Samodisciplina koja se javlja u pripremljenoj okolini proizlazi iz dječje slobode izbora. Neposrednom aktivnošću i aktivnim društvenim sudjelovanjem dijete stječe samostalnost i neovisnost. Kad dijete navrši pet godina, od njega očekujemo da nadraste egocentrični pogled na svijet i počne uočavati kako se neka druga osoba osjeća u novonastaloj situaciji. To je početak uočavanja društvenih odnosa uže i šire okoline.

U prve tri godine života djeteta za njegov socijalni razvoj osobito je važan odnos između majke i oca. Promatrajući taj odnos, dijete shvaća odnose u obitelji, a na tim obrascima gradi druge odnose u svojoj široj zajednici.

Za socijalni razvoj djeteta je važan slobodan, nesputani socijalni kontakt u heterogenoj skupini. Dijete boravi u grupi i u njoj usvaja norme ponašanja, zadovoljavajući svoja prava, uvažava i prava drugih. U neposrednim odnosima dijete shvaća da predmeti koji ga okružuju ne pripadaju samo njemu, nego i drugima.

Vježbe za poticanje posebne osjetljivost za društveno ponašanje koje smo primjenjivali u 2015./2016. su slijedeće:

- Vježbe tišine
- Upoznavanje i predstavljanje
- Pozdravljanje
- Ispričavanje
- Vježba pozivanja u goste
- Ponašanje za stolom
- Čekanje u redu
- Stol mira – rješavanje konflikta
- Zajednički rad

NAČELO HETEROGENOSTI SKUPINE I INKLUZIJE

Za ovo je načelo Marija Montessori inspiraciju pronašla u obitelji. Djeca odrastaju u obitelji koja je prirodno heterogena po dobi.

Skupina djece u Montessori okruženju je kronološki heterogena, odnosno u grupi se nalaze djeca mješovite dobi, a razlika od najmlađeg do najstarijeg djeteta je najviše tri godine. U skupine su uključena darovita djeca i ona s teškoćama u razvoju,

a te kronološke i razvojne različitosti ukazuju i na različite interese, pri čemu najčešće mlađa i manje sposobna djeca uče od starije i sposobnije, ali isto tako i starije dijete može nešto naučiti od mlađeg. U tim se odnosima usvajaju socijalne norme ponašanja, uvažavanje, poštivanje različitosti i dvosmjerna komunikacija.

Montessori pedagogija u funkciji edukacije i rehabilitacije djece s teškoćama u razvoju pokazala se vrlo uspješnom.

U dječjim vrtićima koji primjenjuju Montessori pedagogiju najčešće se susrećemo s djecom koja imaju motoričke poremećaje, poremećaje pažnje (ADHD), poremećaje govorno-glasovne komunikacije i kronične bolesti. Najčešće zastupljeno oštećenje je cerebralna paraliza, te kronične bolesti (alergije, astma, dijabetes, cistična fibroza, bolesti bubrega i dr.).

Danas se tijekom rehabilitacije susrećemo s vrlo malim brojem djece s teškoćama u razvoju koje možemo svrstati u jednu skupinu poteškoća, već se uglavnom poteškoće isprepliću, pa djeca osim oštećenja npr. motorike, istovremeno imaju i poteškoće usmjeravanja pozornosti, kao i probleme na emocionalnom i komunikacijskom području.

Uporaba Montessori pribora u radu s djecom s teškoćama u razvoju ima posebnosti koje se odnose na:

- izbor pribora kojim će se dijete baviti
- broj elemenata u konkretnoj vježbi (priboru)
- pojednostavljivanje koraka tijekom rukovanja priborom (osim metode demonstracije vježbe, odnosno pribora)
- uporaba kratkih verbalnih uputa
- te fizičko vođenje ruke djeteta

Slobodu izbora pribora potrebno je u početku ograničiti na dvije vježbe, a kako dijete napreduje, postupno se uvode nove vježbe. Ako dijete ne može samostalno odabrati pribor kojim bi se bavilo, odgojitelj mu može pomoći u odabiru imajući na umu njegove teškoće, kako bi prilikom rada doživjelo uspjeh.

Montessori pribor koji su koristila djeca s teškoćama morao je biti osmišljen prema sljedećim kategorijama:

- vrsta materijala – prirodan, lagan, postojan i periv

- veličina – prilagođena individualnim mogućnostima
- stupnjevi složenosti – od lakšeg prema težem

Razdoblje posebne osjetljivosti za umjetnost (glazbeno-scenski izraz i likovnost):

Maria Montessori je na kraju predavanja isticala da svako dijete neće svjesno pamtititi sve što je naučilo u vrtiću; ali razvijajući inteligenciju korištenjem Montessori pribora, svako dijete dobiva snagu brzog snalaženja u novim situacijama prema onom što je ranije učilo radeći, jer se sva iskustva u životu pohranjuju u podsvijesti.

M. Montessori je smatrala kako će mašta i umjetnost biti potaknute poznavanjem načina kako svijet djeluje, te da će se ostvariti kroz spontano izražavanje. Često je govorila: “Stvaralački i izgrađujući porivi kod djeteta se moraju svakodnevno podupirati.”

Umjetničko izražavanje je oblik komunikacije te se može primijetiti povezanost između razvoja jezika i razvoja umjetnosti kao načina izražavanja. Dijete otkriva „puno novih stvari“ koje može napraviti na primjer bojcama ili nekim glazbalom, kao što je ranije otkrivalo mogućnosti svog glasa – prvo je brbljalo, zatim je počelo izgovarati riječi, pa izraze, te rečenice. Stvaralački rad koji objedinjuje istraživanja okom i rukom s izražavanjem unutarnjih osjećaja, jednak je pisanju i čitanju na materinskom jeziku. Iskustvo, a ne konačni proizvod, je najvažnije na ovom stupnju razvoja.“

Izražavanjem i stvaranjem u umjetničkom području, djeca razvijaju svijest o samima sebi puno više nego kroz druga područja. Tako se razdoblje posebne osjetljivosti za likovno izražavanje i stvaranje javlja krajem druge godine života: „To se događa kada istražuju tehnike rada i izražavaju svoju osobnost koristeći odgovarajuće pribore kako bi napravili radove. Ti su radovi odraz i potvrda njihova postojanja... čak je i šaranje izražavanje njih samih. Čak i kada crtaju vrlo jednostavne crteže, vrlo su samosvjesni i osjetljivi prema iskustvima i odnosima s drugima u okruženju...”

U Montessori okruženju polažu se temelji za postupno proširivanje djetetovog spontanog stvaralaštva. Stvaralaštvo se ne može podučiti. No ono se može njegovati pomoću dobro pripremljenih aktivnosti i pomno pripremljene okoline koja će osim poticanja razvoja potrebnih vještina i upoznavanja pribora senzibilizirati dijete za umjetnost. Odgojitelj osigurava poticajnu i estetsku okolinu, te samo vodi dijete u razvoju vještina izražavanja i stvaranja, a dijete je ono koje ih spontano koristi za stvaralački izričaj.

3. SIGURNOST, ZDRAVLJE I PREHRANA DJECE

3.1.SIGURNOST

Sigurnost djece bila je obuhvaćena kako stvaranjem iste u unutarnjem tako i u vanjskom prostoru uz mjere opreza kao što su vanjska sigurnosna kamera i zaključavanje objekta. Tijekom 2015./2016. upoznali smo odgojiteljice s Obiteljskim zakonom član 94. koji se tiče osoba kojima se dijete smije odnosno ne smije predati pri odlasku iz vrtića.

3.1.1. SIGURNA OKOLINA

Unutarnji prostor

Prostorije prilagođene broju i dobi djece, bez suvišnog namještaja, koji je dobro postavljen u prostoru

štitnici na radijatorima

sigurnosne utičnice

termoregulatori na mješalicama za vodu

stepenice prilagođene za djecu

podovi neklizajući dobro održavani

sigurnosna vrata koja djeca ne mogu otvoriti

Vanjski prostor

redovito čišćenje i održavanje vanjskog prostora

sigurne sprave obojane neopasnim bojama

antistresna podloga

3.1.2. MJERE OPREZA

3.2.ZDRAVLJE

Primarna orijentacija na području zdravlja bila je i dalje prevencija, koja je obuhvaćala mjere zdravstvene prevencije i edukaciju svih radnika u dječjem vrtiću vezano uz zdravlje. Neke od mjera koje smo provodili su bile sljedeće:

3.2.1. OPĆE MJERE I POSTUPCI:

Jačali smo dječji organizam, a naročitu pozornost posvetili smo tjelesnoj kondiciji djeteta, pa su djeca svakodnevno vježbala i boravili u vanjskom prostoru kada su god to vremenski uvjeti dopuštali; vodili smo računa o potrebama djece za vitaminima i mineralima.

Pratili smo tjelesni rast i razvoj djeteta mjerenjem visine i težine. Svakodnevno smo kontrolirali mikroklimatske uvjete (toplina, vlaga, svjetlost, buka). Redovito provjetranje prostorija u kojima borave djeca značajan je faktor u sprječavanju respiratornih oboljenja.

Svakodnevno smo provodili higijenu prostora, opreme i Montessori pribora kao jednu od najvažnijih mjera u sprječavanju i širenju zaraznih oboljenja.

3.2.2. SPECIFIČNE MJERE I POSTUPCI:

Svako dijete prilikom upisa u vrtić obavilo je pregled kod pedijatra, radi utvrđivanja zdravstvenog statusa.

Svi djelatnici vrtića obavili su potrebne preglede (važne sanitarne knjižice).

Sva djeca su nakon izostanka zbog bolesti donosila zdravstvenu potvrdu od pedijatra da mogu ponovno pohađati vrtić.

NJEGA I SKRB ZA TJELESNI RAST, RAZVOJ, ZDRAVLJE I SIGURNOST DJECE

Važan dio odrastanja djeteta u vrtiću je briga odraslih njihove za primarne potrebe, njihovu sigurnost i zaštitu.

1. Zdravlje djece i odraslih

Primarni zadatak zaštite zdravlja je prevencija bolesti putem slijedećih mjera:

1.1. Opće mjere i postupci:

- Rad na jačanju dječjeg organizma – tjelesno vježbanje u dvorani i na zraku, zdravstveno rekreativni programi (plivanje, skijanje, rolanje, bicikliranje), svakodnevni boravak na zraku, potreba za vitaminima i mineralima
- Pravovremeno zadovoljavanje osnovnih bioloških potreba - zadovoljavanje potreba za jelom i vodom na vrijeme, te potrebe za odmorom
- Praćenje tjelesnog rasta i razvoja djeteta
- Mikroklimatski uvjeti - svakodnevna kontrola topline, svjetlosti, buke
- Higijena prostora, opreme i igraćaka

1.2. Specifične mjere i postupci:

- Informiranje o zdravlju djeteta, donošenje zdravstvenih potvrda nakon bolesti te upućivanje roditelja da ne dovodi bolesno dijete u vrtić
- Cijepljenje - provjera procjepljenosti tijekom godine
- Kemoprofilaksa – u slučaju visoke temperature ili kašlja djeteta, do dolaska roditelja, moguće je davati lijekove i u vrtiću.
- Predavanja s temom ranog otkrivanja šećerne bolesti kod djelatnika te prevencija karcinoma dojke; programe provodi Cvreni križ u okviru Nacionalnog programa

2. HIGIJENA

Higijeni prostora, rublja, igraćaka i osobnoj higijeni poklanja se posebna pažnja. Spremačice koje rade u vrtiću dodatno educiramo o aspektima higijene, o načinu i potrebi higijenskog održavanja vrtića.

Kontrola higijene dvorišta provjeravala se svakodnevno, u ranojutarnjem obilasku te u vremenu kada djeca odmaraju. Za održavanje higijene napravljen je protokol po kojem se točno određuju mjere dezinfekcije i način higijenskog

održavanja vrtića. Cilj je i odgojnih djelatnika bio da svoja znanja i stavove prenose na djecu, kako bi usvojila kulturno higijenske navike održavanja osobne higijene te higijene prostora u kojem su svakodnevno boravila (sobe dnevnog boravka, dvorana za glazbeni i likovni, dvorište, vanjski okoliš).

Svi djelatnici imali su važeće sanitarne knjižice, a tromjesečno su se uzimali brisevi (ugovor je sklopljen s Prehrambeno-tehnološkim fakultetom). Održavanje i kontrola kuhinje i sanitarnih čvorova bila je svakodnevna.

3. PREHRANA

Zdrava prehrana u vrtiću obuhvaćala je zdravstvene, kulturološke i obrazovne elemente:

3.1. Jelovnik

- Izrađivao se tjedno prema Standardima, kojima se utvrđuju potrebne dnevne energetske i prehrambene tvari za djecu i dnevna količina energije.
- Klizni doručak od 8 – 9 sati: pripremao ga osoblje vrtića, a sastoji se od 4 – 5 vrsta jela (namaz-tuna, sir, losos), zobene pahuljice, čokolino, mliječni napitci i voćni čajevi.
- Svakodnevno svježe voće u 10 sati
- Vrijeme ručka ovisno o dobi i potrebama djece počinjao je u 11 sati u jaslicama do 12,30 u vrtićkim skupinama. Za ručak vrtić je imao Ugovor s Ugostiteljskim poduzećem Zbiljski.
- užina se sastojala najčešće od mliječnog obroka (jogurt, svježi kravliji sir, tvrdi sir) ili sendviča od šunke i integralnog kruha te ponekad kolača i napitka.

3.2. Kvaliteta i kvantiteta obroka

- Svakodnevno se provjeravala kvaliteta i kvantiteta hrane, higijene i čistoće namirnica
- Redovito se provodila analiza hrane od strane Zavoda za javno zdravstvo (analiza energetske vrijednosti, bakterijske ispravnosti hrane i prostora

- za svako dijete koje ima određene poteškoće u prehrani (alergije,organski poremećaj i emocionalni poremećaji i si.) jelovnik se prilagođavao individualno.

3.2. Obrazovni elementi usmjereni na dijete i radnike

- Provođenje aktivnosti s djecom s ciljem razvijanja zdravog načina prehrane. Osmislili smo projekt Zdrava hrana. Slijedeće Montessori vježbe za poticanje samostalnosti pomagale su djetetu da usvoji zdravstvene i kulturološke elemente: pranje ruku, presavijanje ubrusa, rezanje i guljenje povrća i voća, cijedenje soka, bočice za mirise, bočice za okuse, piramida zdrave hrane, nomenklaturne kartice o zdravoj hrani i karakterističnim kuhinja iz našeg okruženja (dalmatinska, zagorska, slavonska i šire, karakteristična jela koja pripremaju u svijetu: medenjaci, božićni kolač, humus, i sl...)
- Upoznavalo se djelatnike, osobito one koji su direktno radili u pripremi hrane sa svim aspektima zdrave hrane.

3.3. PREHRANA

Zdrava prehrana u našem vrtiću obuhvaćala je zdravstvene, kulturološke i obrazovne elemente, te se kroz njih i planirala:

Jelovnik	-izrada prema Standardima kojima se utvrđuju potrebne dnevne energetske i prehrambene tvari za djecu - izrađivao se tjedno, u izradi su sudjelovali zdrav. voditeljica i glavni kuhar vrtića
Dnevni raspored obroka	-doručak je klizni od 8-9 sati -vrijeme ručka ovisi o dobi i potrebama djece- počinje u 11 sati u jaslicama do 12,30 u vrtićkim skupinama -svakodnevni voćni obrok u 10 sati
Kvaliteta i kvantiteta obroka	-svakodnevno se provjeravala kvaliteta i kvantiteta hrane -higijena i čistoća namirnica -redovita analiza hrane od strane Zavoda za javno zdravstvo (analiza energetske vrijednosti, bakterijska ispravnost hrane i prostora)
Djeca s posebnim potrebama u prehrani	- za svako dijete koje ima određene poteškoće u prehrani (alergije, organski poremećaji, emocionalni poremećaji i si.) individualno se prilagođavao jelovnik
Obrazovni elementi	- s djecom su se provodile aktivnosti u cilju razvijanja zdravog načina prehrane, prihvaćanja novih i zdravih vrsta namirnica -djelatnici naročito oni koji direktno rade u pripremi hrane, redovito su se upoznavali sa svim aspektima zdrave hrane
Suradnja	- vrtić je u svom radu na prehrani posebnu pažnju poklanjao suradnji sa roditeljima kroz: individualne razgovore, informiranje o aktivnostima u svezi zdrave prehrane, anketiranjem, razmjenom informacija (razmjena recepata) - sa drugim obrazovnim institucijama, proizvođačima hrane, udrugama za poboljšanje kvalitete življenja i mnogim drugima vrtić je svakodnevno surađivao kako bi aspekt prehrane u vrtiću bio na najvišoj mogućoj razini

3.4. ZDRAVSTVENO REKREATIVNI PROGRAMI

Djeca su u pedagoškoj godini 2015./2016. išla na izlete koji su bili vezani uz projekte koje su obrađivali kroz godinu te pohađali tečajeve skijanja, bicikliranja plivanja i rolanja

Program	Mjesto	Broj djece
Izleti		
– IZLET “EKO KUĆA BUBAMARA” – ZIMNICA I KESTENIJADA	ZAGREB	38
– IZLET „SEOSKO IMANJE KEZELE“-DANI KRUHA	KARLOVAC	36
– IZLET – POSJET KUĆI BAJKI IVANE BRILIĆ MAŽURANIĆ	OGULIN	51
BICIKLIRANJE I ROLANJE– U SURADNJI SA SPORTSKOM AGENCIJOM „ŽUTI MAČAK“	ZAGREB	16
SKIJANJE – U SURADNJI SA SPORTSKOM AGENCIJOM „ŽUTI MAČAK“	ZAGREB	5
PLIVANJE- U SURADNJI SA SPORTSKOM AGENCIJOM „ŽUTI MAČAK“	ZAGREB	17

4. DJECA S POSEBNIM POTREBAMA

Promicanje i poštivanje prava djece posebno je bilo naglašeno kroz inkluzivni pristup u radu. Inkluzija je pristup koji različitosti u snazi, sposobnostima i potrebama vidi kao prirodne i poželjne. To pruža vrtićkoj zajednici priliku da reagira na način koji će osiguravati razvoj cijele zajednice time što će svaki njezin član imati ulogu i biti prihvaćen. Zalažemo se za inkluziju od ranog djetinjstva koja djetetu s teškoćama predstavlja osnovu za daljnju uspješnu integraciju u društvo kroz cijeli život. Djeca koja nemaju posebne potrebe su u društvu s djetetom s teškoćama razvijala

toleranciju za različitosti i osjetljivost za potrebe drugih. Imala su priliku ponuditi pomoć i osjećati se dobro zbog davanje iste. Sva djeca u inkluzivnim skupinama svakodnevno su spoznavala da pojedinac može prevladati svoje teškoće i postići uspjeh unatoč zaprekama ako mu okolina pruži adekvatnu podršku. Pozitivni primjeri iz naše svakodnevne odgojno-obrazovne prakse potvrđivali su prednosti inkluzije i na neki način nam pokazali da navedeni pristup primjenjujemo i dodatno oplemenjujemo novim spoznajama i saznanjima.

SURADNJA S VANJSKIM INSTITUCIJAMA

Svake pedagoške godine širimo mrežu suradnje s vanjskim institucijama kako bismo obogatili i unaprijedili odgojno-obrazovni proces te pružili djeci i zaposlenicima priliku za učenje i stvaranje. Suradnja je bila ostvarena prema aktualnim projektima i potrebama, kako svake skupine, tako i svakog djeteta i zaposlenika.

Obrazovne institucije s kojima smo surađivali

- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
- Osnovna Montessori škola "Barunice Dedee Vranyczany"
- Nadležne institucije
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- Agencija za odgoj i obrazovanje Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport

8. STUDENTI

Ugovorom se utvrđuju međusobne obveze Vježbaonice i Fakulteta.

Svi studenti su realizirali prema planu:

- upoznavanje s vrtićem
- uvid u rad jasličkih skupina uz samostalno izvođenje aktivnosti
- pripremanje aktivnosti u dogovoru s mentorom, sudjelovanje u analizi

samostalno izvedenih aktivnosti

Svi studenti su po završetku semestra dobili ocjenu uspješnosti vlastitog rada da bi mogli pristupiti ispitu.

3. NJEGA I SKRB ZA TJELESNI RAST I ZDRAVLJE DJECE

Razgovor s novoprimiteljom djecom i njihovim roditeljima obavljao je ravnatelj, odgojiteljice te stručni djelatnici (većina djelatnika ima završenu jednogodišnju edukaciju iz Montessori pedagogije). Isti djelatnici pratili su prilagodbu djece u skupini.

U vrtićke skupine su bila integrirana djeca s teškoćama, pa se u takvim slučajevima inicijalnom razgovoru pridružio i logoped i defektolog. Većina djece imala je rješenje prvostupanjske komisije o razvrstavanju. Gore navedeni tim pratio je njihov napredak te vršio dijagnostiku (po potrebi) i rehabilitaciju. Djeca su se vrlo brzo adaptirala i bila prihvaćena od djece koja nisu imala poteškoće u razvoju.

Doručak je pripremalo osoblje vrtića, odnosno jaslica, a sastojao se od 4 - 5 vrsta jela (namazi - tuna, losos, sir, zobene pahuljice, čokolino, mliječni napitci i voćni čajevi). Takav način prehrane vrlo se svidio djeci i roditeljima. Smatramo da su djeca jela raznovrsnije, te stjecala naviku doručkovanja. U 10 sati posluživan je voćni obrok. Za ručak, Vrtić je imao ugovor sa Ugostiteljskim poduzećem Zbiljski, a ovisno o ručku užina se sastojala od najčešće mliječnog obroka (jogurt, svježi kravlji sir, tvrdi sir, šunka ili kolač i napitak).

Djeca su svakodnevno boravila u vanjskom prostoru, kad god su to dopuštali vremenski uvjeti.

Roditeljske sastanke po skupinama održavali smo svaka tri mjeseca, a individualne informacije održavale su se svaka dva mjeseca.

Svi djelatnici su imali važeće sanitarne knjižice, a tromjesečno su se uzimali brisevi (ugovor je sklopljen s Prehrambeno - biotehnološkim fakultetom). Održavanje i kontrola kuhinje i sanitarnih čvorova je bila svakodnevna.

Djeca koja su krenula u školu u potpunosti su (ako su u vrtiću boravila min. dvije godine) savladala Montessori program koji uključuje: samostalnost djeteta (usvajanje higijenskih navika, samostalno oblačenje, služenje priborom za jelo, uljudno ophođenje kao i brigu za okolinu), čitanje, pisanje, savladavanje najmanje dviju računskih operacija (zbrajanje i oduzimanje), kao i upoznavanje s bližom i daljom okolinom, te osnovne elemente glazbe (dinamiku, tempo, stanku) kao i

slušno prepoznavanje glazbala.

Sva djeca dobro su se snašla prilikom ispitivanja za upis u školu, nastavnici su bili vrlo zadovoljni s njihovim snalaženjem i znanjem o čemu smo od većine roditelja sa zadovoljstvom informirani. Tijekom dugogodišnje prakse u kojoj pratimo djecu, raspolažemo podacima da su uglavnom svi odlični učenici po odlasku u školu. Djeca s teškoćama također su uspješna prema svojim mogućnostima.

Za rad s djecom s teškoćama opremili smo kabinete u kojima su svakodnevno individualno radili rehabilitatori : logoped, glazbeni terapeut i defektolog.

Stručni tim je svaki tjedan na sastanku izvještavao o radu s djecom, a jedanput mjesečno imao je i sastanak s roditeljima tijekom kojeg smo roditelje upućivali na koji način (pomoću koje vježbe i didaktičkog pribora) mogu kod kuće nastaviti s radom.

Za cjelokupan pribor značajno je da je u njemu sadržan logički slijed od jednostavnijeg prema složenijem. Na taj način omogućeno je i djeci s teškoćama upoznavanje s priborom i rad, ovisno o njihovim mogućnostima.

Montessori pedagogija temelji se na obiteljskom okružju. Skupine su kronološki heterogene, stariji su pomagali mlađima, mlađi su učili od starijih, a djeca s teškoćama također su aktivno prema svojim mogućnostima sudjelovala u svakodnevnim aktivnostima. Prostor u kojem je smješten vrtić u potpunosti je odgovarao upravo takvom okružju.

5. NAOBRAZBA I USAVRŠAVANJE ODGOJNIH DJELATNIKA

Dječji vrtić već je devet godina Stručno razvojni centar tako da su djelatnici redovito polazili stručna usavršavanja. 2015/2016 15 odgojiteljica upisalo je i polazi edukaciju s područja Montessori pedagogije za rad s djecom s posebnim potrebama. Ostali djelatnici polazili su seminare od 30 ili 60 sati koji su obuhvaćali slijedeća područja:

- Poticanje glazbom i njezinim elementima
- Glazbeno scenski izraz

Djelatnici su također prisustvovali seminarima koje organiziraju vrtići, Gradski ured za obrazovanje i šport, kao i Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta.

6. SURADNJA S RODITELJIMA

Roditeljski sastanci su se održavali tromjesečno. Osim upoznavanja roditelja s temama iz Montessori pedagogije, svakom sastanku prisustvovao je i stručni suradnik koji je upoznao roditelje sa svojim radom. Prije sastanka djeca su u sklopu male priredbe pokazala roditeljima što su naučila odnosno kakve vještine su stekla, a priredbe su pratile i tematski primjerene izložbe dječjih radova.

Savjetovalište za roditelje djece s teškoćama tijekom godine je timski obradilo više od dvadesetero djece te njihovim roditeljima dalo upute za rad kod kuće.

7. SURADNJA S VANJSKIM USTANOVAMA

Ostvarena je suradnja s Osnovnom školom Malešnica. Montessori vrtić je omogućio studentima kontinuirane vježbe i obavljanje studentske prakse i pomoć pri izradi seminarskih i diplomskih radova. Ostvarena je suradnja s Institutom iz Beča, kao i s Dječjim vrtićem Sunčev sjaj-Nazaret sestara Sv.Križa iz Đakova kako bi se sveobuhvatnije primijenio vjerski odgoj koji je značajan u koncepciji Montessori pedagogije.

Ostvarena je također suradnja sa Župnim uredom u čijoj se župi nalazi vrtić.

Godišnji plan stručnih suradnika u potpunosti je realiziran:

- individualni rad s djecom po skupinama, po Montessori metodi
- suradnja s odgojiteljima i defektolozima u skupinama
- stručno usavršavanja odgojitelja i defektologa (Montessori metoda)
- rad s djecom s posebnim potrebama, priprema za školu (Montessori metoda)
- suradnja s psihologom

- sudjelovanje u timskoj dijagnostici
- suradnja s roditeljima (pedagoška predavanja i individualni razgovori)
- suradnja s Edukacijsko rehabilitacijskim fakultetom
- izrada mjesečnih planova i individualnih planova
- izravni rad s djecom (individualna terapija) s ciljem stimulacije govorno-jezičnog razvoja, vizualno motorne koordinacije i fine motorike
- prevencija mogućih disleksičnih i disgrafičnih poteškoća
- izrada didaktičkih sredstava i Montessori pribora

Osim spomenutih sadržaja tijekom godine djeca su imala mogućnost posjetiti nekoliko kazališnih predstava. Svakom djetetu proslavljen je rođendan i dvomjesečno su organizirane priredbe i druženja s roditeljima prateći blagdane Crkvene godine : proslava Dana kruha, doček Sv.Nikole, proslava Božića, poklada, proslava Uskrsa, Dana državnosti kao i završna svečanost prije odlaska na ljetovanje. Punina estetskog doživljaja ostvarena je prigodno uređenim prostorom, likovnim oblikovanjem, izvođenjem glazbe na glazbalima te malim koreografijama nastalim uz poticaj ritmičara uz sudjelovanje djece, pri čemu su aktivno sudjelovala i djeca s poteškoćama u razvoju.

Organizirano je i nekoliko izleta koji su bili vezani uz projekte koje smo obrađivali s djecom. Osim spomenutih projekata, svaki mjesec upoznavali smo djecu u sklopu Kozmičkog odgoja s kontinentima uključujući povijest, kulturu različitih naroda kao i zemljopisna obilježja različitih zemalja.

ravnatelj:

Antun Tikvicki, prof. logoped